

تبیین الگوی ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی

حاجی ابراهیم نخعی

دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

محمد حسین رنجبر

دانشیار گروه حسابداری و مدیریت مالی، دانشکده علوم انسانی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران (نویسنده مسئول).

Mhranjbar54@iauba.ac.ir

علیرضا مومنی

استادیار گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور تهران، ایران

حسین بدیعی

استادیار گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Badiei@iau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۰۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۹

چکیده

احتمال وجود تقلب یا اشتباه در فرایندهای حسابداری و گزارشگری مالی و یا عدم رعایت استانداردهای گزارشگری مالی موجب کاهش اعتماد عمومی و افزایش سطح ریسک سرمایه گذاری می شود. بر این اساس ذینفعان مختلف بازار سرمایه به کیفیت گزارشگری مالی توجه ویژه ای دارند. با توجه به اهمیت موضوع، این پژوهش با هدف ارائه الگوی کیفی گزارشگری مالی بر اساس مولفه‌های ساختاری، نظارتی و عملکردی و به روش گردنند تئوری با مصاحبه عمیق از ۱۲ نفر از خبرگان حوزه مالی و سرمایه گذاری انجام شده است. بدین ترتیب ابتدا با استفاده از نمونه گیری گلوله برفی و بر اساس نظر خبرگان مقوله‌ها تحت عنوان شرایط علی، شرایط مداخله‌ای، شرایط زمینه‌ای، و عوامل راهبردی و پیامدها با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا مورد تحلیل قرار گرفت و متغیرهای مناسب الگو شناسایی گردید. نتایج نشان داد توانایی مدیریت، پرداخت سود تقسیمی، کارایی سرمایه‌گذاری، دوگانگی نقش مدیرعامل، استقلال و اندازه هیئت‌مدیره، مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت، حسابرس مستقل، بازار رقابتی محصول، استقلال کمیته حسابرسی، اهرم مالی، بدهی بلندمدت، مسئولیت اجتماعی و نوع مالکیت اثرگذارترین مؤلفه‌ها بر کیفیت گزارشگری مالی هستند.

واژه‌های کلیدی: مؤلفه‌های عملکردی، مؤلفه‌های ساختاری، مؤلفه‌های نظارتی، کیفیت گزارشگری مالی.

۱- مقدمه

حدودی با هم متفاوتند. لذا این تفاوت ها ضرورت انجام مطالعات بیشتر به منظور تکمیل و تقویت الگوهای موجود و یا ارائه الگوهای جدید را ضروری نموده است. لذا این پژوهش به منظور تکمیل شکاف موجود در پژوهش های مورد مطالعه بویژه پژوهشهای داخلی و به روش گردنند تئوری انجام شد. در ادامه و پس از مقدمه، مبانی نظری و پیشینه پژوهش ارائه خواهد شد، سپس روش شناسی پژوهش، یافته ها و بحث و بررسی ارائه می گردد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در طول سال های اخیر مطالعاتی از قبیل (بوشمن و اسمیت^۵، ۲۰۰۱؛ هدایتی پور و نصیرزاده، ۱۳۹۷) نشان داده است که کیفیت گزارشگری مالی به عنوان عامل نظارت فزاینده بر نهاد تجاری و پاسخگویی بیشتر مدیران بر کارایی بازار سرمایه و سرمایه گذاری مؤثر است و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی نیز نتیجه ی گزارشگری باکیفیت است که منجر به دو پیامد مثبت یعنی کاهش خطر اخلاقی و کاهش انتخاب نامطلوب می شود (جنسن و مکلینگ^۴، ۱۹۷۶؛ مایرز^۵، ۱۹۷۷؛ مایرز و ماجلوف^۶، ۱۹۸۴). از سوی دیگر، برانت و همکاران^۷ (۲۰۱۰) کیفیت گزارشگری مالی را میزان دقت و صداقت مدیران در ارائه اطلاعات منصفانه و حقیقی برای تصمیم گیرندگان تعریف کرده اند. یعنی اگر مدیران در ارائه گزارش های مالی دو واژه بی طرفی و عینیت را رعایت کرده باشند، می توان ادعایی مبنی بر وجود کیفیت گزارشگری مالی را پذیرفت. هم چنین بیدل و همکاران^۸ (۲۰۰۹) در تعریف کیفیت گزارشگری مالی معتقدند که دقت اطلاعات گزارش شده برای بهبود ارائه ی شرح عملیات شرکت که هدف آن، کمک به گروه های ذی نفع به منظور اتخاذ تصمیم گیری های منطقی و ارزیابی جریان وجوه نقد مورد انتظار است، بیان قابل پذیرشی است. در این خصوص، خواجهی و همکاران (۱۳۹۱) نیز معتقدند، رویکردهای متفاوت در خصوص ویژگی های کیفیت گزارشگری مالی را می توان در دو گروه، طبقه بندی نمود. گروه اول، موافق رویکرد مبتنی بر نیاز ذینفعان می باشند که بر مسائل مرتبط با ارزیابی و سودمندی اطلاعات مالی برای استفاده کنندگان تمرکز دارند و گروه دوم، موافق رویکرد مبتنی بر پشتیبانی از سرمایه گذار و سهامدار می باشند که بر مسائل مرتبط با نحوه اداره شرکت و نظارت و مباشرت تأکید دارند. این

یکی از مهمترین اهداف فرایندهای حسابداری و گزارشگری مالی، ارائه اطلاعات سودمند و مناسب برای تصمیم گیرندگان و ذینفعان است (انجمن استاندارد های حسابداری مالی^۱، ۱۹۷۸). گزارشگری مالی یکی از منابع اطلاعاتی در دسترس بازارهای سرمایه است که انتظار می رود نقش مؤثری در توسعه سرمایه گذاری و افزایش کارایی آن ایفا نماید. همچنین می توان گفت افزایش کیفیت گزارشگری مالی ابزاری برای ایفای مسئولیت پاسخگویی به نیازهای جامعه است (کیانی و آقایی، ۱۳۹۵). واضح است قانون گذاران و سرمایه گذاران برای داشتن گزارشگری مالی باکیفیت بالا هم عقیده اند؛ زیرا اعتقاد اغلب ذینفعان بر این است که کیفیت گزارشگری مالی به طور مستقیم بر عملکرد بازار سرمایه مؤثر است (کردستانی و رحیمی، ۱۳۹۰). مشارکت کنندگان بازار سرمایه از ادغام گزارش های مالی و سایر اطلاعات در دسترس به منظور انجام یک قضاوت، یا اتخاذ تصمیم گیری استفاده می نمایند؛ در نهایت کیفیت بالای اطلاعات به قضاوت ها و تصمیمات باکیفیت تری منجر می گردد. بر این اساس، ارائه تعریفی روشن و کامل از میزان کیفیت گزارشگری مالی، یک تقاضای جهانی است (آکیجو و باباتانده، ۲۰۱۷). این تقاضای جهانی ضرورت انجام پژوهش های عمیق و واقع بینانه جهت شناسایی مؤلفه های اساسی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می دهد.

استفاده از روش های متفاوت در پژوهش ها یا بکارگیری ابزارهای اندازه گیری مختلف، نتایج متفاوتی را ایجاد می کند. ولی ارائه الگوی جامع یا مدل های تکمیلی می تواند ضعف پژوهش های قبلی را کاهش دهد. پژوهش حاضر با شناسایی مؤلفه های مؤثر بر میزان کیفیت افشای گزارشگری مالی در سه بعد نظارتی، ساختاری و عملکردی و بر اساس دیدگاه سه گروه اصلی ذینفعان اطلاعات حسابداری و گزارشگری مالی یعنی تهیه کنندگان، استفاده کنندگان و حسابرسان کوشش نموده تا ضمن توجه به دامنه شکاف موجود بین برداشت ذینفعان درگیر با این سه بعد و تشخیص عمق شکاف ها، مؤلفه های مربوط به هر سه سازه را از دید صاحب نظران و خبرگان ارائه نماید. لذا نتیجه پژوهش می تواند اطلاعات مفیدی، متناسب با نیاز هر گروه از تصمیم گیرندگان را ارائه نماید. به طور کلی مدل های ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی هم از نظر محتوای زیربنایی به عنوان مفروضات و هم از نظر شکل اجرا و مجموعه ویژگی های کیفی تا

^۵- Myers, S.C., (1977).

^۶-Myers, S.C; Majluf, N.S.

^۷-Brandt, M., Brav, A., Graham, J., and Kumar, A.

^۸-Biddle, G., Gilles, H., and Verdi, R.

1- Financial Accounting Standards Board

2 -Akeju, J. B., & Babatunde, A. A.

3- Bushman, R.M., Smith, A.J. (2001)

4- Jensen, M., Meckling, W.H., (1976)

خلاقانه در هتل‌ها و ارزیابی تأثیر هر روش حسابداری خلاقانه بر کیفیت صورت‌های مالی مورد بحث قرار می‌دهد.

لو^۴ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهش خود نشان دادند در شرکت‌هایی که علاوه بر مدیرعامل و مدیران مالی، کنترل‌کننده‌های مالی نیز صورت‌های مالی و گزارش‌های مالی را بررسی می‌نمایند، گردش مالی کنترل‌کننده اثر منفی و معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی دارد. همچنین در شرکت‌هایی که حاکمیت شرکتی ضعیف‌تری دارند شدت این رابطه منفی بیشتر است همچنین نتایج آن‌ها نشان می‌دهد که گردش مالی کنترل‌کننده مالی مقدم‌تر از گردش مالی مدیران ارشد است و می‌تواند به‌عنوان یک علامت هشداردهنده اولیه از وخیم‌تر شدن کیفیت گزارشگری مالی تلقی گردد، چنین محتوای اطلاعاتی نسبت به جابجایی مدیران ارشد افزایشی است، تحلیل‌های این پژوهش نشان می‌دهد که شرکت‌هایی با گردش مالی بالای کنترل‌کنندگان مالی دارای بازدهی بالای اولیه سهام، نسبت به همتایان خود هستند، اما عملکرد مثبت پایین‌تری را در درازمدت شاهد هستند. پژوهش ژو و همکاران^۵ (۲۰۲۲) با عنوان بازدید از سایت شرکت و کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت میان نظارت بازدیدکنندگان عمومی بر سایت شرکت با کیفیت گزارشگری مالی را تأیید می‌کند، از سوی دیگر ارتباط مثبت بین بازدید از سایت شرکت و ارزیابی کیفیت افشای درآمد در این پژوهش مشهود است، همچنین این رابطه با وجود مالکین نهادی و مالکیت دولتی مشهودتر است. سبرینا و همکاران^۶ (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی تجزیه و تحلیل کیفیت گزارش دهی پایدار و مسئولیت اجتماعی شرکت در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار اندونزی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که انتشار گزارش‌های پایداری در مقایسه با گزارش‌های مسئولیت اجتماعی اجباری هنوز کم‌عمق است. کیفیت گزارش‌های پایداری مبتنی بر افشای اطلاعات نیز همچنان پایین است، اما گروه‌های صنعتی از نظر کیفیت متفاوت هستند. کیفیت گزارش پایداری مبتنی بر به موقع بودن و مشارکت ذینفعان و قابل مقایسه بودن، رضایت بخش است. با این حال، برای وضوح و دقت، نتایج قابل قبول است، در حالی که قابلیت اطمینان کمتر قابل قبول است. دوجیبا و همکاران^۷ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان "جرم و صدای بحرانی: تنوع جنسیتی هیئت مدیره و کیفیت گزارشگری مالی" به بررسی نقش تنوع جنسیتی هیأت مدیره و کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. نتایج

نتایج را تا حدودی می‌توان با ویژگی‌های نظارتی، عملکردی و ساختاری مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی منطبق دانست.

مطالعه یافته‌های پژوهش‌های مختلف حاکی از این است که عوامل مختلفی بر کیفیت گزارشگری مالی مؤثر است. این عوامل را می‌توان در ابعاد و بخش‌های مختلف طبقه بندی نمود. برخی از آنها مانند؛ توانایی مدیریت، پرداخت سود تقسیمی، کارایی سرمایه‌گذاری، عملکرد شرکت و سود شرکت، پیش‌بینی سودآوری، هزینه طرح و توسعه، محدودیت تأمین مالی، کارایی کمتر از حد، کارایی بیشتر از حد را می‌توان در زمره مؤلفه‌های عملکردی طبقه بندی نمود. همچنین عواملی مانند اهرم مالی، بدهی بلندمدت، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، نوع مالکیت، افزایش سرمایه، کل بدهی شرکت، تأمین مالی، محیط‌زیست را می‌توان بعنوان عوامل مؤلفه‌های ساختاری محسوب نمود و در نهایت برخی دیگر مانند دوگانگی نقش مدیرعامل، استقلال هیئت‌مدیره، اندازه هیئت‌مدیره، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، حساس‌رس مستقل، بازار رقابتی محصول، استقلال کمیته حسابرسی و تنوع جنسیتی و کیفیت حسابرسی را نیز بعنوان مؤلفه‌های نظارتی طبقه بندی کرد (دریک و سیمپر^۱، ۲۰۰۴). یوسران^۲ (۲۰۲۳) در پژوهش خود نشان دادند که نتایج از نظریه نمایندگی حمایت می‌کند و نشان می‌دهد که کنترل داخلی، سیستم فناوری اطلاعات، بکارگیری استانداردهای حسابداری و نقش حسابرسان داخلی تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت مالی داشتند و سیستم کنترل داخلی بهتر، اطلاعات فناوری، بکارگیری استانداردهای حسابداری و نقش حسابرسی داخلی، کیفیت گزارش‌های مالی دولت محلی بهتر خواهد بود.

نتایج پژوهش عبدالله صالح^۳ و همکاران (۲۰۲۳) که به بررسی عواملی می‌پردازد که بر وسایل خلاقانه در هتل‌های اردن، و همچنین شیوه‌های پایدار و تأثیر مالی آن‌ها تأثیر می‌گذارند. هدف این مطالعه کمک به مدیریت هتل در درک دلایل حسابداری خلاقانه و ارزیابی تأثیر آن بر یکپارچگی صورتهای مالی هتل است. ۳۴۵ حسابدار رسمی در نمونه پژوهش (حسابرسان) وارد شدند. به عبارت دیگر، حساب‌های مالی هتل به دلیل دستکاری داده‌ها و صورت‌های مالی مطابق با قوانین و استانداردهای حسابداری مورد تأیید حسابرسان است. این مقاله هر یک از تکنیک‌های حسابداری خلاق را که می‌توان در هتل‌ها استفاده کرد، برای نشان دادن پتانسیل هر روش حسابداری

^۵- Xu, H., Dao, M., & Sun, H. (2022)

^۶- Sebrina, N., Taqwa, S., Afriyenti, M., & Septiari, D. (2023)

^۷- Dobija, D., Hryckiewicz, A., Zaman, M., & Puławska, K.. (2022)

^۱-Drake, L. M. Simper, R

^۲- Yusran, I. N.

^۳- Saleh, M. M. A., Jawabreh, O., & Abu-Eker, E. F. M

^۴-Lu, J., Liu, Y., Krishnan, S., & Yu, X

پژوهش را بانک های نیجریه تشکیل می دهند. نتایج حاکی از این است که پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با هموارسازی سود کمتر در بین بانک های نیجریه همراه است. کاواسه و همکاران (۲۰۲۱)^۵ در پژوهشی تحت عنوان حاکمیت شرکتی، کیفیت حسابرسی داخلی و کیفیت گزارشگری در مؤسسات مالی، به بررسی پرداختند. نتایج نشان داد که تخصص هیئت مدیره و عملکرد نقش هیئت مدیره به طور قابل توجهی با کیفیت گزارشگری مالی مرتبط است. همچنین کیفیت حسابرسی داخلی با کیفیت گزارشگری مالی ارتباط معناداری دارد. نتایج پژوهش الشاعر^۶ و همکاران (۲۰۲۰) با عنوان کیفیت گزارشگری پایداری و کیفیت گزارشگری مالی پس از حسابرسی نشان می دهد، شرکت هایی که از منابع بیشتری در تولید گزارش های پایداری استفاده می نمایند کیفیت گزارشگری بالاتری دارند به طور کلی تعهد بالاتری نسبت به ارائه گزارشگری مالی با کیفیت نشان می دهند، همچنین نگرانی حسابرسان در مورد استفاده فرصت طلبانه از گزارش دهی پایداری را تقلیل می نمایند نتیجتاً ریسک تجاری کمتری دارند لازم به ذکر است که تلاش حسابرسان در تأیید گزارش های مالی را نیز کاهش می دهد. فلورو^۷ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی اجرای گزارشگری مالی پیشگیرانه: هزینه های حسابرسی و اثرات کیفیت گزارشگری مالی، هزینه ها و مزایای اجرای گزارشگری مالی پیشگیرانه را بررسی نمودند. بررسی های اجرایی انتخابی است و برحسب بخش و در طول زمان متفاوت است، اما می تواند توسط حسابرسان و شرکت ها پیش بینی شود. شواهد نشان می دهد بهبود گزارشگری مالی پیشگیرانه منجر به افزایش موقت در حق الزحمه حسابرسی و افزایش اقلام تعهدی محافظه کارانه تر می شود. با این حال، تجزیه و تحلیل مقطعی در بخش هایی از بازار نشان می دهد که هزینه های حسابرسی در طولانی مدت کمتر از نوع دیگر گزارشگری است، به طور کلی، این مطالعه نشان می دهد که اجرای گزارش های مالی پیشگیرانه هزینه ها و منافع ای در شرکت ایجاد می کند، اما این موقعیت مداوم نبوده و برای شرکت های مشابه نیز ثابت نیست. طاهری نیا و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به مطالعه تاثیر ضعف کنترل داخلی بر ریسک گزارشگری مالی متقلبانه با تاکید بر نقش تعدیلی ویژگی های مدیریت پرداختند. برای آزمون فرضیه ها، برمبنای الگوی رگرسیون پروبیت، داده های ۱۰۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ جمع آوری و

نشان داد، افزایش سهم زنان در هیئت مدیره با بهبود کیفیت گزارشدهی مالی همراه است که به واسطه به موقع بودن گزارش، مدیریت سود، و نظرات حسابرسان مرتبط است. در شرکت هایی که تعداد کافی زن در هیئت مدیره ندارند، با داشتن یک زن رئیس هیئت مدیره، کیفیت گزارشگری مالی را بهبود بخشید. عبدا... و تورسوی^۱ (۲۰۲۰) به بررسی رابطه ساختار سرمایه و عملکرد شرکت: شواهدی از آلمان بعد از پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی پرداختند. نمونه مورد مطالعه شامل شرکت های غیرمالی آلمانی در طی بازه زمانی ۱۹۹۳ الی ۲۰۱۶ می باشد. نتایج حاکی از رابطه مثبت بین عملکرد شرکت و ساختار سرمایه می باشد. همچنین نتایج نشان داد که پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی منجر به افزایش عملکرد شرکت در نمونه مورد بررسی می شود در حالیکه پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی رابطه بین ساختار سرمایه و عملکرد شرکت را تضعیف می کند. جاروا و دیگران^۲ (۲۰۲۰) به بررسی رابطه کیفیت گزارشگری مالی با استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با تفاوت های بین المللی در محافظه کاری مشروط پرداختند. نمونه مورد بررسی شامل ۵۱ کشور در طی بازه زمانی ۲۰۰۵ الی ۲۰۱۶ می باشد. نتایج حاکی از این است که کیفیت گزارشگری مالی در کشورهایی که کیفیت نهادی بالاتری دارند، بهتر است. همچنین نتایج نشان داد که شواهدی مبنی بر اختلاف بین کیفیت گزارشگری مالی بعد از اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی وجود ندارد. تران و همکاران^۳ (۲۰۱۹) به بررسی عوامل موثر بر پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در ویتنام پرداختند. داده های مورد نیاز از صورتهای مالی ۱۵۴ شرکت در سال ۲۰۱۸ جمع آوری و مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان می دهد که برخی از نسبت های مالی مانند بازده سرمایه بر پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی تاثیرگذار است. محققین اینگونه بحث نمودند که ضروری است که وزارت دارایی مقررات مربوط به پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی را برای شرکت های بزرگ به تصویب رساند. همچنین کیفیت شرکت های حسابرسی و برنامه حسابرسی نیز متناسب با استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی ارتقا یابد. اوزیل و اوتا^۴ (۲۰۱۹) به بررسی هموارسازی سود بانکی در طی پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در نیجریه پرداختند. نمونه آماری در این

⁵ - Kaawaase, T.K., Nairuba, C., Akankunda, B. and Bananuka, J. (2021)

⁶ - Al-Shaer, H

⁷ - Florou, A., Morricone, S., & Pope, P. F

¹ - Abdullah, H., & Tursoy, T. (2020)

² - Jarva, Henry; Lodh, Suman; Nandy, Monomita and Ojala, Hannu. (2020)

³ - Tran, T., Ha, X., Le, T & Nguyen, N. (2020)

⁴ - Ozili, P. and Outa, E. (2020)

ارزیابی عملکرد شرکت و پیش‌بینی رویدادهای آتی و فراهم کردن اطلاعات در برآوردهای آینده‌نگرانه قابل اطمینانی که بتوان با آن‌ها اقدام تعهدی با کیفیت بالاتری را گزارش کرد، بیشتر می‌شود.

تحلیل محتوای مؤلفه‌های نظارتی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی

طبق بررسی مطالعات پیشین به روش تحلیل محتوا می‌توان به مؤلفه‌های نظارتی شامل (دوگانگی نقش مدیرعامل، استقلال هیئت‌مدیره، اندازه هیئت‌مدیره، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، حسابرس مستقل، بازار رقابتی محصول، استقلال کمیته حسابرسی و تنوع جنسیتی، کیفیت حسابرسی) اشاره نمود، در توجیه نظری موارد پیش‌گفته می‌توان اذعان نمود که هیئت‌مدیره سه وظیفه اصلی را انجام می‌دهند. ضمن فراهم نمودن منافعی که سازمان‌ها را قادر می‌سازند به منابع ضروری دسترسی پیدا کند، به مدیریت جهت تنظیم استراتژی شرکت مشاوره می‌دهند و بر اقدامات مدیریت نظارت دارند (آدامز و همکاران^۱، ۲۰۱۰؛ آبرگ و همکاران^۲، ۲۰۱۹). تنوع هیئت‌مدیره که تنوع جنسیتی بخشی از آن است به‌عنوان یک جنبه اساسی به منظور ایجاد ارزش در هیئت‌مدیره مطرح می‌شود. در ارتباط با رقابت در بازار محصول می‌توان چنین بیان نمود که این گزینه به‌عنوان سازوکاری جهت حاکمیت خارج از شرکت، و عامل مهمی که در اخذ تصمیمات بر اساس افشای اطلاعات در برخی موارد مطرح، و به‌عنوان مؤلفه‌ای تأثیرگذار بر ارزش سهام شرکت‌ها محسوب می‌شود. در ارتباط با تأثیر مدیریت استانداردهای حسابداری، کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی بر ارزش‌آفرینی شرکت‌ها، خورشید و همکاران (۱۴۰۱) اذعان می‌کنند سهامداران به‌عنوان مالکان واحد تجاری در پی افزایش ثروت خود هستند، با توجه به اینکه افزایش ثروت نتیجه عملکرد مطلوب واحد تجاری است، ذینفع‌های سازمان‌ها همیشه به پیش‌بینی وضعیت آینده علاقمند بوده و به دنبال روش‌هایی هستند که در پیش‌بینی وضعیت آینده دقیق‌تر، کاراتر و سریع‌تر عمل کنند. در ارتباط با ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی خارجی، بر اساس نظریه العهدال و هاشم^۳ (۲۰۲۲)، وظیفه اصلی حسابرسان خارجی این است که ارزیابی دقیق و قابل اعتمادی از صورت‌های مالی برای جلوگیری از اشتباه حسابداری و کشف هرگونه انحراف از اصول و رویه‌های پذیرفته شده حسابداری ارائه دهند. چندین محقق اشاره کرده

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده شد. نتایج نشان داد ضعف کنترل‌های داخلی، بر گزارشگری مالی و ریسک گزارشگری متقلبانانه تأثیر معناداری دارد. همچنین، تداوم ضعف کنترل‌های داخلی، تأثیر مثبت و معناداری بر تشدید رابطه بین ضعف کنترل‌های داخلی در گزارشگری مالی و ریسک گزارشگری متقلبانانه دارد. با این حال، رابطه معناداری مبنی بر تأثیر ویژگی‌های مدیریت بر رابطه بین ضعف کنترل‌های داخلی در گزارشگری مالی و ریسک گزارشگری متقلبانانه در آینده دیده نشد. اسکندری و میرزائی نیگجه (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی نقش میانجی کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش‌بینی تحلیل مالی پرداختند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش حاضر نشان داد که کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش‌بینی تحلیل مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد و نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد که بین کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت پیش‌بینی تحلیل مالی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. خوش‌خلق و طالب‌نیا (۱۴۰۰) در پژوهشی به تبیین اثر مفاهیم گزارشگری مالی بر سطح افشای ریسک در گزارشگری مالی سالانه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. برای این منظور فرضیه‌هایی تدوین و اطلاعات مربوط به شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار برای دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷ مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش با توجه به شرایط در نظر گرفته به منظور انتخاب نمونه، شامل ۱۴۰ شرکت که به روش حذف سیستماتیک انتخاب شد. الگوی رگرسیون پژوهش با استفاده از روش داده‌های تابلویی با رویکرد اثرات ثابت بررسی و آزمون شد. نتایج نشان داد در میان مفاهیم گزارشگری مالی، شاخص کیفیت گزارشگری مالی، راهبری شرکتی و کیفیت حسابرسی با توجه به افزایش سطح نظارت، شفافیت و افشای مناسب اثر مثبت معناداری بر افشای ریسک در گزارشگری مالی سالانه دارند و سبب افزایش سطح افشای ریسک در گزارشگری مالی سالانه می‌شوند. از سوی دیگر، نتایج موید آن است که شاخص افشای مسئولیت اجتماعی شرکت اثر معناداری بر افشای ریسک در گزارشگری مالی سالانه ندارد. هم‌چنین از پشتوانه‌های نظری پژوهش حاضر که بایبانی کلی‌تر ذکر شده است، می‌توان به دیدگاه حاجیها و چناری (۱۴۰۲) اشاره نمود که، سطوح بالاتر مقایسه‌پذیری موجب بهبود محیط اطلاعاتی مدیران و کیفیت گزارشگری مالی می‌شود. هم‌چنین توانایی‌های مدیران در

³- Al-ahdal, W. M., & Hashim, H. A. (2022).

¹-Adams, R. B. Hermalin, B. E. and Weisbach, M

²-Åberg, C. Bankewitz, M. and Knockaert, M

گزارشگری مالی و سیاست تقسیم سود شرکتی در ایالات متحده دست یافتند. به ویژه این موضوع در شرکت‌هایی که مشکلات شدیدتر جریان نقدی آزاد دارند و یا نظارت بیشتری توسط سرمایه‌گذاران نهادی بر آنان تحمیل می‌شود، چشمگیرتر صدق می‌کند. در ارتباط با توانایی مدیریت پیری و همکاران (۱۳۹۳) نشان دادند که مدیران توانمندتر به احتمال بیشتر در طرح‌هایی سرمایه‌گذاری می‌کنند که ارزش فعلی خالص مثبت بالاتری دارد و همچنین در اجرای آن توانمندتر هستند. لذا در صورت بحران مدیران توانمندتر، تصمیم‌گیری مطلوب‌تری در ارتباط با تأمین منابع مالی موردنیاز خواهند داشت. از طرفی گزارشگری مالی با کیفیت بالا، فرایند اتخاذ تصمیم‌های آگاهانه‌تر توسط سرمایه‌گذاران را تسهیل و به فرایند سرمایه‌گذاری کارا کمک می‌نماید. گزارشگری مالی با کیفیت ناشی از توانایی‌های مدیریتی است و شرکت‌ها و مدیران آن‌ها به علت متفاوت بودن در ویژگی‌های اقتصادی و مالی دارای توانایی‌های مدیریتی و بالطبع کیفیت گزارشگری مالی متفاوت است (لورتی و گریس^۵، ۲۰۱۱).

تحلیل محتوای مؤلفه‌های ساختاری مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی

طبق بررسی مطالعات پیشین به روش تحلیل محتوا می‌توان به مؤلفه‌های ساختاری شامل (اهرم مالی، بدهی بلندمدت، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، نوع مالکیت، افزایش سرمایه، کل بدهی شرکت، تأمین مالی، محیط زیست) اشاره نمود. در ارتباط با اهرم مالی طبق الگوهای برآورد اقلام تعهدی بیان شده توسط دیچو و دیچاو^۶ (۲۰۰۲) و فرانسس و همکاران^۷ (۲۰۱۵)، از آیتم کیفیت سود به عنوان نماینده‌ای غیرمستقیم کیفیت گزارشگری مالی طبق ادبیات پیشین یاد شده است. همچنین رابطه میان کیفیت گزارش سالیانه شرکت‌ها و اهرم مالی بر دو مبنای تئوری بنانهاده شده است: اولین مبنای نظری تئوری نوک زدن است که توسط مایرز^۸ (۱۹۸۴) و مایرز و مجلوف (۱۹۸۴) بیان شده و دومین مبنای نظری تئوری نمایندگی که توسط جنسن و مک‌لینگ (۱۹۷۶) ارائه شده است. طبق تئوری ضربه (نوک) زدن گزارش‌دهی با کیفیت بالاتر عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد و ریسک انتخاب نامطلوب را برای سرمایه‌گذاران سهام کاهش می‌دهد (پان و همکاران^۹، ۲۰۱۵). نظریه نوک زدن بیان می‌کند که در یک سیستم اطلاعاتی نامتقارن در محیط نامطمئن، رفتار تأمین مالی شرکت

اند که شهرت نام تجاری حسابرسان و اندازه مؤسسه حسابرسی به طور قابل توجهی بر قدرت و توانایی حسابرسان در نظارت بر عملکرد مالی مشتریان خود تأثیر می‌گذارد. این ویژگی‌ها حسابرسان را قادر می‌سازد تا ارزیابی‌ها و گزارش‌هایی با کیفیت تولید کنند که در نهایت عملکرد شرکت را افزایش می‌دهد. در ارتباط با دوگانگی نقش مدیرعامل، پورحیدری و فروغی (۱۳۹۸) نشان دادند که استفاده مدیریت از قدرت و نفوذ خود در جهت رفتارهای فرصت‌طلبانه و تأثیرگذاری بر کیفیت افشای اطلاعات حسابداری، دور از انتظار نیست. همچنین گل و لئونگ^۱ (۲۰۰۴)، نشان دادند در شرکت‌هایی که مدیریت به عنوان رئیس هیئت‌مدیره است منجر به کاهش کیفیت افشای اطلاعات حسابداری می‌گردد. از این رو کیفیت گزارشگری مالی کاهش پیدا می‌کند.

تحلیل محتوای مؤلفه‌های عملکردی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی

طبق بررسی مطالعات پیشین به روش تحلیل محتوا می‌توان به مؤلفه‌های عملکردی شامل (توانایی مدیریت، پرداخت سود تقسیمی، کارایی سرمایه‌گذاری، عملکرد شرکت و سود شرکت، پیش‌بینی سودآوری، هزینه طرح و توسعه، محدودیت تأمین مالی، کارایی کمتر از حد، کارایی بیشتر از حد، اشاره نمود. در ارتباط با کارایی سرمایه‌گذاری، دلگادو-دومونوکاس و زنگ^۲ (۲۰۲۳) معتقدند که کاهش عدم تقارن اطلاعات و مشکل نمایندگی، بر کارایی تصمیم‌های سرمایه‌گذاری تأثیر می‌گذارد. از طرفی شرکت‌هایی که کارایی سرمایه‌گذاری را افزایش داده‌اند، باعث بهبود کیفیت گزارشگری مالی شده است. در ارتباط با مؤلفه‌های سود تقسیمی جنسن و همکاران^۳ (۱۹۸۶) بیان می‌کنند، در صورتی که وجوه در دسترس مدیران، بیش از حد فرض گردد، منبعی برای افزونگی هزینه‌های نمایندگی است. اگر جریان نقدی شرکت‌ها، بیش از آنچه برای تأمین مالی پروژه‌های سودآور لازم است در دسترس مدیران باشد، امکان ایجاد انگیزه در مدیران برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های غیر سودآور افزایش می‌یابد. این رفتار فرصت‌طلبانه همان "مشکل جریان نقدی آزاد" است، که ممکن است منجر به پرداخت کمتر از واقعه‌ی سود تقسیمی به سهامداران شرکت‌ها شود. از سوی دیگر کو و همکاران^۴ (۲۰۱۷)، به وجود رابطه مثبت و معناداری بین کیفیت

⁶-Dechow, P.M. Dichev, I.D

⁷-Francis, B. Hasan, I. Park, J. and Wu, Q

⁸-Myers, S.C.

⁹-Pan, L. H. Lin, C. T. Lee, S. C. Ho, K.C

¹-Gul, F. A. and Leung, S

²- Delgado-Domonkos, L., & Zeng, A.-M. (2023).

³- Jensen, M. P., Karoly, P., & Braver, S.

⁴-Koo, D. S., Ramalingegowda, S., & Yu, Y

⁵-Leverty, J. T. and Grace, M.F

از سلسله مراتب ترجیحاتی پیروی می‌کند، بدین گونه که تأمین مالی داخلی به تأمین مالی خارجی و بدهی اضافی نسبت به حقوق جدید مالکانه ترجیح داده می‌شود. زیرا حقوق مالکانه از تأثیر نامطلوب اطلاعات رنج می‌برند و عدم تقارن اطلاعاتی افزون‌تر از موضوعات تابعه‌ی بدهی فزاینده‌تر است. تئوری نوک زدن نشان می‌دهد که یک شرکت زمانی که با درجه بالایی از عدم تقارن اطلاعاتی مواجه است باید بدهی را به جای حقوق مالکانه انتخاب نماید. سودآوری بالاتر، نسبت بدهی کم‌تری را پیش‌بینی می‌کند، زیرا ممکن است وجوه داخلی نیاز به سرمایه شرکت را برآورده کند، درحالی‌که انتظار می‌رود فرصت رشد بیشتر، منجر به نسبت بدهی بالاتری شود زیرا ممکن است وجوه داخلی به اندازه کافی برای اینکه رشد شرکت را برآورده کند، در دسترس نباشد. لذا بدهی در اولویت قرار دارد زیرا عدم تقارن اطلاعاتی برای حقوق صاحبان سهام شدیدتر از بدهی است (مایرز و ماجلوف، ۱۹۸۴).

در ارتباط با پاسخگویی، نوع مالکیت و کیفیت گزارشگری مالی (کیم^۶، ۲۰۰۹؛ رجب و همکاران^۷، ۲۰۱۹)، استدلال کرده‌اند که به منظور دستیابی به حکمرانی خوب، نیاز به اصلاحات بخش عمومی در کشورهای در حال توسعه وجود دارد. مدیریت عمومی جدید و تئوری نمایندگی برای درک مکانیسم‌های پاسخگویی در عموم مرتبط هستند. مدیریت عمومی جدید بر مدیریت مبتنی بر عملکرد و کنترل‌های مرتبط تأکید دارد. علاوه بر این حرکت به سمت حسابداری تعهدی در مدیریت عمومی جدید باهدف افزایش کیفیت اطلاعات مالی است تا برای مدیران هنگام تصمیم‌گیری در مورد تخصیص منابع مفید باشد. (رک^۸، ۲۰۰۱). وقتی دولت‌ها منابع را تخصیص می‌دهند، نیازمند اطلاعات حسابداری معنی‌دار و قابل‌اعتماد برای پیش‌بینی اثرات تصمیمات راهبردی، جهت ارائه خدمات عمومی مقبول هستند (مارتین و اسپانو^۹، ۲۰۱۵). اطلاعات حسابداری مالی باکیفیت بالا، مرتبط، قابل‌درک، به موقع بودن آن نقش بسیاری در تصمیم‌گیری سهامداران ایفا می‌کند. همچنین ولادار و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۴)، دریافتند که میزان اندازه‌گیری و گزارش شاخص‌های عملکرد، کیفیت اطلاعات حسابداری مالی را بهبود می‌بخشد که به نوبه خود مستقیماً بر نتایج عملیاتی صورت‌های مالی تأثیر می‌گذارد.

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش از روش توصیفی اکتشافی به شیوه‌ی کیفی نظریه‌ی زمینه‌بنیان به‌عنوان راهبرد پژوهشی استفاده شده است. در جهت انتخاب مؤثرترین مؤلفه‌های کیفیت گزارشگری مالی

از سلسله مراتب ترجیحاتی پیروی می‌کند، بدین گونه که تأمین مالی داخلی به تأمین مالی خارجی و بدهی اضافی نسبت به حقوق جدید مالکانه ترجیح داده می‌شود. زیرا حقوق مالکانه از تأثیر نامطلوب اطلاعات رنج می‌برند و عدم تقارن اطلاعاتی افزون‌تر از موضوعات تابعه‌ی بدهی فزاینده‌تر است. تئوری نوک زدن نشان می‌دهد که یک شرکت زمانی که با درجه بالایی از عدم تقارن اطلاعاتی مواجه است باید بدهی را به جای حقوق مالکانه انتخاب نماید. سودآوری بالاتر، نسبت بدهی کم‌تری را پیش‌بینی می‌کند، زیرا ممکن است وجوه داخلی نیاز به سرمایه شرکت را برآورده کند، درحالی‌که انتظار می‌رود فرصت رشد بیشتر، منجر به نسبت بدهی بالاتری شود زیرا ممکن است وجوه داخلی به اندازه کافی برای اینکه رشد شرکت را برآورده کند، در دسترس نباشد. لذا بدهی در اولویت قرار دارد زیرا عدم تقارن اطلاعاتی برای حقوق صاحبان سهام شدیدتر از بدهی است (مایرز و ماجلوف، ۱۹۸۴).

در ارتباط با افزایش سرمایه و کیفیت گزارشگری مالی یکی از دلایل مهم ورود شرکت‌ها به بازار سرمایه، افزایش سرمایه شرکت و تبدیل شدن قسمتی از ثروت بنیان‌گذاران و مابقی سهامداران در آینده نزدیک به وجه نقد است (ریتر و ولج^۱، ۲۰۰۲). از سوی دیگر ویتولا و دیگران^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی تأثیر هزینه سرمایه در اثرات کیفیت گزارشگری یکپارچه را مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که کیفیت گزارش‌دهی یکپارچه رابطه منفی قابل‌توجهی با هزینه سرمایه سهام دارد، و نشان می‌دهد که کیفیت گزارش‌دهی یکپارچه نشان‌دهنده یک راه نوآورانه برای کاهش هزینه حقوق صاحبان سهام است. در ارتباط با مسئولیت اجتماعی و کیفیت گزارشگری مالی، کریم العانی^۳ (۲۰۲۱) این نظریه را مطرح کرد که تنظیم‌کنندگان در حوزه بازار سرمایه باید از اطلاعات مسئولیت اجتماعی شرکت به عنوان دستورالعملی برای بهبود کیفیت گزارشگری مالی و دستیابی به تخصیص بهتر منابع در بازارهای سرمایه استفاده کنند. پرایس و سان^۴ (۲۰۱۷)، به‌طور تجربی دریافتند که شرکت‌هایی با عملکرد مسئولیت اجتماعی بهتر نسبت به شرکت‌هایی با مسئولیت اجتماعی ضعیف، ارزش بازار و عملکرد شرکتی نسبتاً بالایی دارند. محققانی که بر «توسعه پایدار» اصرار دارند، بر این باورند که بنگاه‌های اقتصادی می‌بایست در عین حال که منافع اقتصادی را دنبال می‌کنند، بر

⁶-Yoon, B. Chung, Y.

⁷-Kim, P.S.

⁸-Rajib, S.U. Adhikari, P. Hoque, M. Akter, M

⁹-Reck, J.L.

¹⁰-Martin, J. Spano, A

¹¹-Veladar, B., Bašić, M., Kapic, J

¹ Ritter, J.R. Welch, I

²-Vitolla, F., Salvi, A., Raimo, N., Petruzzella, F., & Rubino, M. (2020)

³- Kareem Al Ani, M. (2021)

⁴-Price, J.M. Sun, W.

⁵ Stakeholder theory

مقوله اصلی (محوری): در واقع هسته مورد مطالعه است که در این پژوهش «کیفیت گزارشگری مالی» است.

شرایط مداخله‌گر: شرایط ساختاری که به پدیده‌ها تعلق دارند و بر راهبردهای کنش و واکنش اثر می‌گذارند. آن‌ها راهبردها را در درون زمینه خاصی سهولت می‌بخشند و یا آن‌ها را محدود و مقید می‌کنند.

راهبردها: راهبردها مبتنی بر کنش‌ها و واکنش‌هایی برای کنترل، اداره و برخورد با پدیده مورد نظر (کیفیت گزارشگری مالی) هستند. راهبردها مقصود داشته، هدفمند هستند.

پیامدها: نتایجی که بر اثر راهبردها (استراتژی) آشکار می‌شود. پیامدها، به نوعی حاصل کنش‌ها و واکنش‌ها هستند.

در مرحله سوم تحلیل داده‌ها، کدگذاری انتخابی و خلق نظریه انجام شده است. کدگذاری انتخابی، فرایند یکپارچه‌سازی و بهبود مقوله‌هاست تا نظریه شکل بگیرد. در این مرحله، نظریه پرداز داده بنیان، یک تئوری از روابط میان مقوله‌های موجود در کدگذاری محوری به نگارش در می‌آورد. به طور کلی، مقصود از انواع کدگذاری، خلق نظریه انتزاعی در خصوص داده‌هاست؛ یعنی نظریه‌ای که در داده‌ها ریشه دارد و زمینه‌ای شده است. در پژوهش حاضر نیز پس از کدگذاری انتخابی «الگوی کیفیت گزارشگری مالی» تدوین شده است.

پس از انجام مراحل فوق‌الگوی نوین در جهت ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی تدوین شده است؛ لازم به ذکر است که روش داده بنیاد روش استقرایی به منظور نظریه‌پردازی و توسعه نظری است که نظریه تدوین شده برخاسته از داده‌هایی می‌باشد که به شکل نظام‌مند و هم‌زمان گردآوری و تحلیل می‌شوند. شرح شش گام اجرایی پژوهش طبق موارد فوق‌الذکر در شکل زیر به‌طور خلاصه نشان داده شده است.

به روش زمینه بنیان که بر پایه‌ی مصاحبه با متخصصان و خبرگان و در نهایت تدوین الگو با استفاده از کدگذاری مؤلفه‌های انتخابی، انجام شده است. ابتدا برای تدوین پرسش‌نامه‌ی نیمه ساختاریافته به جستجوی منابع علمی موجود با کلیدواژه‌ی کیفیت گزارشگری مالی در پایگاه‌های علمی معتبر پرداخته شد، و سپس منابع استخراجی مورد تعمق و بررسی در جهت تدوین پرسشنامه‌ی نیمه ساختاریافته پژوهش قرار گرفت، اشتراوس^۱ (۱۹۸۷) و اشتراوس و کوربین^۲ (۱۹۹۰) در این پژوهش، با توجه به اهمیت موضوع نیاز بود با افرادی صاحب نظر و خبره مصاحبه شود که آگاهی کافی داشته باشند؛ بنابراین جامعه آماری پژوهش، صاحب‌نظران و خبرگان حوزه حسابداری و مالی، شامل مدیران حسابداری، حسابداران ارشد، اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها در رشته حسابداری جزء تخصص‌های مد نظر برای مصاحبه بودند. برخی افراد نمونه در حوزه خود تصمیم‌گیرنده بودند که ابتدا مصاحبه آن‌ها شروع شده سپس با پیش رفتن پژوهش و گردآوری و تحلیل داده‌ها، برای شناخت بهتر مفاهیم و مقوله‌ها با سایر افراد خبره در هر حوزه مصاحبه شد. بدین ترتیب با تعداد ۱۲ صاحب نظر مصاحبه به عمل آمد و پس از برگزاری این مصاحبه‌ها، مفاهیم و مقوله‌ها به اشباع رسیدند. پس از جمع‌آوری اسناد مصاحبه سه نوع کدگذاری تحت مراحل کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا^۳ نسخه ۲۰۲۰، به‌منظور نمایش فراوانی‌ها و همپوشانی‌ها، انجام شد در مرحله‌ی کدگذاری باز که اولین نوع کدگذاری در روش زمینه بنیان است تمامی مقوله‌های مرتبط با موضوع از میان اسناد مصاحبه استخراج گردید، در مرحله دوم تحلیل داده‌ها، کدگذاری محوری انجام شده است که در آن مقوله‌های اصلی که از کدگذاری باز حاصل شده‌اند با یکدیگر مرتبط شده‌اند. در کدگذاری محوری بین مقوله‌های اساسی که در کدگذاری باز گسترش یافته‌اند، ارتباطات درونی برقرار می‌شود همچنین پیوند بین مقوله‌ها به شرح زیر است:

شرایط علی: مقوله‌هایی (شرایطی) هستند که بر مقوله اصلی مؤثر بوده و به وقوع یا گسترش پدیده مورد نظر می‌انجامد. شرایط علی در داده‌ها اغلب با واژگانی مانند، نظیر وقتی، درحالی‌که، از آنجاکه، چون و به علت... مطرح می‌شوند.

شرایط زمینه‌ای: مجموعه خاصی از شرایط که در یک‌زمان و مکان خاص جمع می‌شوند تا مجموعه اوضاع و احوال یا مسائلی را به وجود آورند که اشخاص با عمل خود به آن‌ها پاسخ می‌دهند.

³- Maxqda2020

¹- Strauss, A. (1987)

²- Strauss, A. L. & Corbin, J. (1990).

نمودار ۱- الگوی روش انجام پژوهش

مدیران مالی، سرمایه گذاران و تحلیل گران بازار بورس می باشد که در نهایت تعداد ۱۲ نفر به عنوان نمونه نهایی جهت مصاحبه برای شناسایی مؤلفه های مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی انتخاب گردیدند. لازم به ذکر است که در این پژوهش به جای نمونه گیری احتمالی از راهبرد نمونه گیری هدفمند، استفاده شده است.

جامعه آماری و نمونه گیری

جامعه آماری روش زمینه بنیاد شامل افراد درگیر با گزارشگری مالی در سه حوزه ی ساختاری و عملکردی و نظارتی در شرکت و سایر ذینفعان متشکل از اساتید خبره دانشگاه، حسابرسان،

۱- جدول آماره توصیفی مصاحبه کنندگان

تعداد نمونه	سابقه	جنسیت		تحصیلات		جامعه
		زن	مرد	دکتری	ارشد	
۳	۸ تا ۲۰ سال	۳	۲	۳	۰	استادان دانشگاه
۳	۱۵ تا ۲۵ سال	۰	۱	۱	۲	حسابرسان
۳	۷ تا ۲۲ سال	۰	۳	۲	۱	مدیران مالی
۳	۵ تا ۲۰ سال	۱	۲	۰	۳	سرمایه گذاران و تحلیل گران
۱۲ نفر		۴	۸	۶	۶	جمع

۲) مؤلفه های ساختاری مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی کدامند؟

۳) مؤلفه های نظارتی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی کدامند؟

یافته های پژوهش

مطابق با یافته های کدگذاری باز ۱۲ فایل مصاحبه، تحلیل شده و از این تعداد، مقدار ۳۳۷ مورد به عنوان تعداد فراوانی کل حاصل

سؤالات پژوهش

سوال اصلی:

مؤلفه های الگوی کیفیت گزارشگری مالی مبتنی بر ویژگی های عملکردی، نظارتی و ساختاری شرکت ها به روش استخراجی نظریه زمینه بنیاد کدام اند؟
سؤالات فرعی:

۱) مؤلفه های عملکردی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی کدامند؟

شامل: پاسخگویی نوع مدیریت، مسئولیت اجتماعی، افزایش سرمایه، اهرم مالی است همچنین متغیرهای ارزیابی مؤلفه‌های ساختاری شامل: اهرم مالی، بدهی بلندمدت، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، نوع مالکیت، افزایش سرمایه، کل بدهی شرکت، تأمین مالی و محیط‌زیست است که در شکل ۲ نشان داده شده است. همچنین خروجی نرم‌افزار مکس کیودا در جدول فوق و تعداد پوشش دهی کدها در کلیه اسناد نشان از آن دارد، که به‌طور کلی مؤلفه‌ی ساختاری اهرم مالی، بیشترین کد انتخابی میان مصاحبه‌شوندگان را به‌عنوان کد مناسب برای ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی کسب نموده است و اما مؤلفه‌ی ساختاری محیط‌زیست کمترین تأثیر را بر ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی داشته است.

کدگذاری محوری

در نمودار ۳- مقوله‌های اصلی از میان مصاحبه باز خبرگان استخراج گردید.

شد. مطابق تصویر فوق، مقوله‌ی اصلی ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی است، طبق نتایج مصاحبه عوامل ساختاری، نظارتی و عملکردی به‌عنوان مؤلفه‌های کلی از اسناد استخراج گردید به ترتیب مفاهیم مستخرج از مؤلفه عملکردی شامل، پیش‌بینی تحلیل‌گر، توانایی مدیریتی، سود تقسیمی و کارایی سرمایه‌گذاران است؛ هم‌چنین متغیرهای مفاهیم عملکردی شامل: توانایی مدیریت، پرداخت سود تقسیمی، کارایی سرمایه‌گذاری، عملکرد شرکت، سودآوری شرکت، پیش‌بینی سودآوری، هزینه‌های طرح و توسعه، محدودیت تأمین مالی، و کارایی کمتر از حد و بیش‌ازحد است، مفاهیم مستخرج از مؤلفه‌های نظارتی شامل: دوگانگی نقش مدیرعامل، کمیته حسابرسی، کیفیت حسابرسی، جنسیت هیئت‌مدیره، بازار رقابتی محصول می‌باشد؛ هم‌چنین متغیرهای محاسبه مفاهیم نظارتی شامل: دوگانگی نقش مدیرعامل، استقلال هیئت‌مدیره، اندازه هیئت‌مدیره، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، حسابرس مستقل بازار رقابتی محصول، استقلال کمیته حسابرسی، تنوع جنسیتی و کیفیت حسابرسی است؛ مؤلفه‌های ساختاری مستخرج شده

مفاهیم و متغیرهای مؤثر بر ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی، مستخرج شده از کدگذاری باز

نمودار ۲- کدگذاری باز

جدول ۲- درصد پوشش توزیع فراوانی کدهای اصلی و فرعی در کلیه اسناد مصاحبه

فراوانی کدهای استخراجی			
درصد پوشش کد	فراوانی	کد تخصیصی	کد اصلی
	۳۳۷		فراوانی کل کدها
۵/۳۴	۱۸/۰	اهرم مالی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری
۳/۵۶	۱۲/۰	ویژگی‌های ساختاری	کیفیت گزارشگری مالی
۳/۵۶	۱۲/۰	توانایی مدیریت	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی / عملکرد شرکت
۳/۵۶	۱۲/۰	دوگانگی نقش مدیرعامل	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۵۶	۱۲/۰	ویژگی‌های نظارتی	کیفیت گزارشگری مالی
۳/۵۶	۱۲/۰	بدهی بلندمدت	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری / اهرم مالی
۳/۵۶	۱۲/۰	استقلال هیئت‌مدیره	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۵۶	۱۲/۰	ویژگی‌های عملکردی	کیفیت گزارشگری مالی
۳/۵۶	۱۲/۰	مسئولیت اجتماعی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری
۳/۵۶	۱۲/۰	اندازه هیئت‌مدیره	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۵۶	۱۲/۰	کارایی سرمایه‌گذاری	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی
۳/۵۶	۱۲/۰	نوع مالکیت	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری
۳/۵۶	۱۲/۰	مالکیت نهادی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۵۶	۱۲/۰	پرداخت سود تقسیمی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی / عملکرد شرکت
۳/۵۶	۱۲/۰	تمرکز مالکیت	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۵۶	۱۲/۰	حسابرس مستقل	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۵۶	۱۲/۰	بازار رقابتی محصول	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۵۶	۱۲/۰	استقلال کمیته حسابرسی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۳/۲۶	۱۱/۰	تأمین مالی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری / اهرم مالی
۳/۲۶	۱۱/۰	عملکرد شرکت	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی
۳/۲۶	۱۱/۰	سودآوری شرکت	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی / عملکرد شرکت
۳/۲۶	۱۱/۰	تنوع جنسیتی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۲/۹۷	۱۰/۰	کیفیت حسابرسی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های نظارتی
۲/۳۷	۸/۰	افزایش سرمایه	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری
۲/۳۷	۸/۰	پیش‌بینی سودآوری	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی / عملکرد شرکت
۲/۰۸	۷/۰	هزینه‌های طرح و توسعه	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی
۱/۷۸	۶/۰	محدودیت تأمین مالی	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی / کارایی سرمایه‌گذاری
۱/۷۸	۶/۰	کل بدهی شرکت	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری / اهرم مالی
۱/۴۸	۵/۰	کارایی کمتر از حد	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی / کارایی سرمایه‌گذاری
۱/۴۸	۵/۰	کارایی بیش از حد	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های عملکردی / کارایی سرمایه‌گذاری
۱/۱۹	۴/۰	محیط زیست	کیفیت گزارشگری مالی / ویژگی‌های ساختاری / مسئولیت اجتماعی

ارائه ی الگوی یکپارچه ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی به وسیله کد گذاری محوری

مقوله اصلی: مولفه های مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی

شرایط علی

۱- ویژگی های ساختاری شرکت، ۲- ویژگی های عملکردی شرکت، ۳- ویژگی های نظارتی شرکت

راهدرها

- ۱- انتخاب حاکمیت شرکتهای مطلوب
- ۲- انتخاب مدیران مؤثر بر اساس ویژگی های از پیش تعیین شده
- ۳- بررسی مداوم صورت های مالی توسط حسابرس مستقل
- ۴- جدایی مدیریت از هیئت مدیره
- ۵- مدیریت بهینه جریان نقد آزاد
- ۶- افزایش استقلال کمیته حسابرسی
- ۷- اعمال گزارشگری زیست محیطی
- ۸- اعمال محافظه کاری
- ۹- افزایش عملکرد مسئولیت اجتماعی
- ۱۰- استقرار سیستم بهایابی مناسب
- ۱۱- ایجاد تنوع جنسیتی
- ۱۲- استفاده از xbrl, xarl
- ۱۳- اعمال گزارشگری مالی میان دوره ای

شرایط مداخله گز:

- ۱- مولفه نظارتی / میزان کیفیت حسابرسی انجام شده در شرکت
- ۲- مولفه نظارتی / انتخاب اعضای هیئت مدیره
- ۳- مولفه نظارتی / جنسیت اعضای هیئت مدیره
- ۴- مولفه نظارتی / دوگانگی نقش مدیر عامل
- ۵- مولفه نظارتی / نوع بازار رقابتی محصول

شرایط زمینه ای:

- ۱- مولفه عملکردی / قدرت و توانمندی مدیران در اداره شرکت
- ۲- مولفه عملکردی / میزان سود تقسیمی در هر دوره
- ۳- مولفه عملکردی / پیش بینی سود توسط تحلیلگران و کارایی سرمایه گذاران
- ۴- مولفه ساختاری / پاسخگویی و حاکمیت شرکتهای
- ۵- مولفه ساختاری / رعایت مسئولیت پذیری اجتماعی
- ۶- مولفه ساختاری / میزان افزایش سرمایه
- ۸- مولفه ساختاری / نوع ساختار سرمایه میزان اهرم مالی

پیامدها:

- ۱- رعایت حقوق ذینفعان و پشتیبانی از سرمایه گذاران
- ۲- افزایش انکای ذینفعان به صورت های مالی و اهمیت مزاعف رشته های حسابداری و حسابرسی در جامعه
- ۳- تقلیل اطلاعات محرمانه
- ۴- افزایش بی طرفی و عینیت در تهیه ی گزارشات مالی
- ۵- کاهش خطر اخلاقی و انتخاب نامطلوب
- ۶- تصمیم گیری مناسب در انتخاب موقعیت سرمایه گذاری
- ۷- افزایش کارایی شرکت
- ۸- کاهش هزینه تامین مالی
- ۹- افزایش نقد شوندگی سهام،
- ۱۰- کاهش تقلب و مدیریت سود

نمودار ۳- کدگذاری محوری

همان طور که از جدول و نمودار قابل مشاهده است، بین مؤلفه های فرعی، بیشترین امتیاز به توانایی مدیریت، پرداخت سود تقسیمی و کارایی سرمایه گذاری با امتیاز ۱۰۰ تعلق گرفته است. لذا در خصوص تبیین ارائه ی الگوی کیفیت گزارشگری مالی مبتنی بر ویژگی های عملکردی شرکتها سه مؤلفه توانایی مدیریت، پرداخت سود تقسیمی و کارایی سرمایه گذاری لحاظ می گردد.

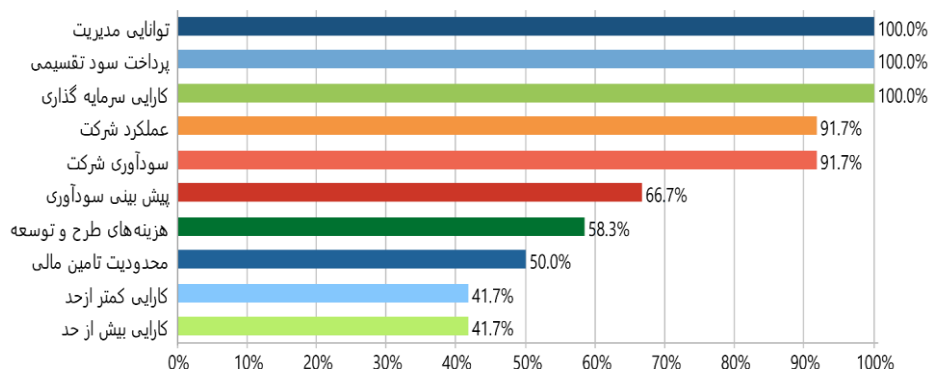
کدگذاری انتخابی

در جداول ۳، ۴ و ۵ طبق آمار توصیفی و به تفکیک فراوانی کدها، مؤلفه های مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی به تفکیک ویژگی های ساختاری، نظارتی و عملکردی نشان داده شده است.

جدول ۳- آماره توصیفی بر اساس ویژگی های عملکردی

کد	فراوانی	درصد	درصد (معتبر)
توانایی مدیریت	۱۲/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
پرداخت سود تقسیمی	۱۲/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
کارایی سرمایه گذاری	۱۲/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
عملکرد شرکت	۱۱/۰	۹۱/۶۷	۹۱/۶۷
سودآوری شرکت	۱۱/۰	۹۱/۶۷	۹۱/۶۷
پیش بینی سودآوری	۸/۰	۶۶/۶۷	۶۶/۶۷
هزینه های طرح و توسعه	۷/۰	۵۸/۳۳	۵۸/۳۳
محدودیت تأمین مالی	۶/۰	۵۰/۰۰	۵۰/۰۰
کارایی کمتر از حد	۵/۰	۴۱/۶۷	۴۱/۶۷
کارایی بیش از حد	۵/۰	۴۱/۶۷	۴۱/۶۷
مصاحبه هایی که با این کد کدگذاری شده اند	۱۲/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
مصاحبه هایی که با این کد کدگذاری نشده اند	۰/۰	۰/۰۰	-
کل مصاحبه های انجام شده	۱۲/۰	۱۰۰/۰۰	-

Documents with code

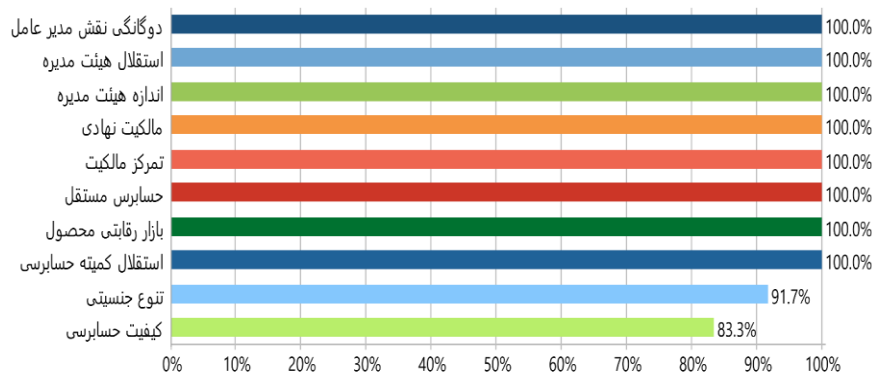

نمودار ۴- آماره توصیفی درصد فراوانی ویژگی های عملکردی

جدول ۴- آماره توصیفی بر اساس ویژگی های نظارتی

درصد (معتبر)	درصد	فراوانی	
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	دوگانگی نقش مدیرعامل
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	استقلال هیئت مدیره
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	اندازه هیئت مدیره
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	مالکیت نهادی
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	تمرکز مالکیت
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	حسابرس مستقل
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	بازار رقابتی محصول
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	استقلال کمیته حسابرسی
۹۱/۶۷	۹۱/۶۷	۱۱/۰	تنوع جنسیتی
۸۳/۳۳	۸۳/۳۳	۱۰/۰	کیفیت حسابرسی
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	مصاحبه هایی که با این کد کدگذاری شده اند
-	۰/۰۰	۰/۰	مصاحبه هایی که با این کد کدگذاری نشده اند
-	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	کل مصاحبه های انجام شده

Documents with code

نمودار ۵- نمودار میله ای کدهای استخراج شده مرتبط با ویژگی های نظارتی

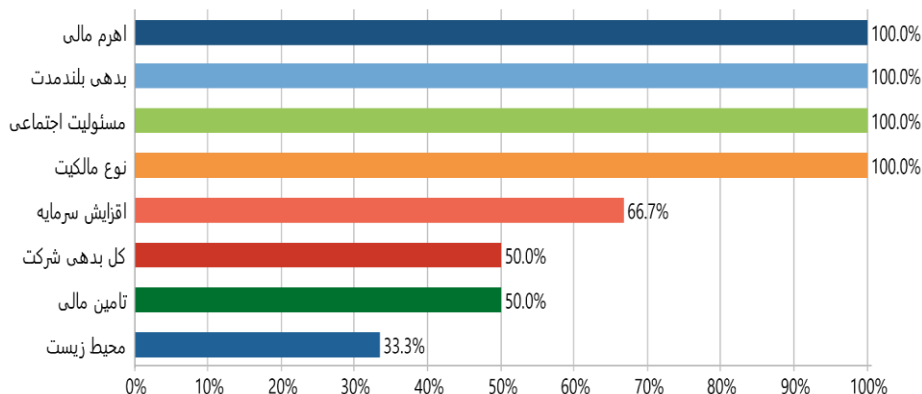
استقلال هیئت‌مدیره، اندازه هیئت‌مدیره، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، حسابرسی مستقل به‌عنوان حاکمیت شرکتی نام برد. لذا در خصوص تبیین ارائه‌ی الگویی از کیفیت گزارشگری مالی مبتنی بر ویژگی‌های نظارتی شرکت‌ها سه مؤلفه حاکمیت شرکتی، بازار رقابتی محصول و استقلال کمیته حسابرسی لحاظ می‌گردد.

همان‌طور که از جدول و نمودار فوق قابل‌مشاهده است، بین مؤلفه‌های فرعی، بیشترین امتیاز به دوگانگی نقش مدیرعامل، استقلال هیئت‌مدیره، اندازه هیئت‌مدیره، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، حسابرسی مستقل، بازار رقابتی محصول و استقلال کمیته حسابرسی با امتیاز ۱۰۰ تعلق گرفته است. پیرو پژوهش مهرانی و نوروزی (۱۳۹۴)، می‌توان از دوگانگی نقش مدیرعامل،

جدول ۵- آماره توصیفی بر اساس ویژگی‌های ساختاری

درصد (معتبر)	درصد	فراوانی	
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	اهرم مالی
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	بدهی بلندمدت
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	مسئولیت اجتماعی
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	نوع مالکیت
۶۶/۶۷	۶۶/۶۷	۸/۰	افزایش سرمایه
۵۰/۰۰	۵۰/۰۰	۶/۰	کل بدهی شرکت
۵۰/۰۰	۵۰/۰۰	۶/۰	تأمین مالی
۳۳/۳۳	۳۳/۳۳	۴/۰	محیط زیست
۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	مصاحبه‌هایی که با این کد کدگذاری شده‌اند
-	۰/۰۰	۰/۰	مصاحبه‌هایی که با این کد کدگذاری نشده‌اند
-	۱۰۰/۰۰	۱۲/۰	کل مصاحبه‌های انجام‌شده

Documents with code

نمودار ۶- نمودار میله‌ای کدهای استخراج‌شده مرتبط با ویژگی‌های ساختاری

اجتماعی و نوع مالکیت مناسب‌ترین گزینه از نظر مصاحبه شونده‌گان می‌باشد.

نتیجه‌گیری: در میان عوامل مؤثر بر ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی طبق روش زمینه بنیان در بخش کدگذاری باز ۲۸ کد متنوع استخراج گردید، ۸ کد ساختاری شامل: اهرم مالی، بدهی بلندمدت، مسئولیت اجتماعی، نوع مالکیت، افزایش سرمایه، کل بدهی شرکت، تأمین مالی، محیط زیست می‌باشد.

همان‌طور که از جدول و نمودار فوق قابل‌مشاهده است، بین مؤلفه‌های فرعی، بیشترین امتیاز به اهرم مالی، بدهی بلندمدت، مسئولیت اجتماعی و نوع مالکیت (دولتی یا خصوصی) با امتیاز ۱۰۰ تعلق گرفته است. با توجه به اینکه اهرم مالی و بدهی بلندمدت برای محاسبه هر دو در یک راستا قرار دارند، طبق پیشینه‌ی پژوهش اهرم مالی مناسب‌تر است. نهایتاً در خصوص تبیین ارائه‌ی الگویی از کیفیت گزارشگری مالی مبتنی بر ویژگی‌های ساختاری شرکت‌ها سه مؤلفه اهرم مالی، مسئولیت

گزارشگری مالی برای مدیران و اعضای هیأت مدیره را در دستور کار قرار دهند. ۳- به منظور ارتقای سطح کیفیت گزارشگری مالی با ایجاد تنوع جنسیتی در کمیته حسابرسی، میزان دقت در ارائه گزارش افزایش دهند.

بر اساس نتایج فرضیه دوم مبنی بر اینکه مقوله محور کیفیت گزارشگری مالی با نقش میانجی راهبرد بر پیامد تأثیر معناداری دارد به مدیران پیشنهاد می‌گردد: ۱- با استقرار سیستم بهایابی، بهای تمام شده محصولات را به صورت مداوم بررسی نمایند و جهت توسعه و به روز رسانی اقدام نمایند. ۲- با ارائه نمودن اطلاعات با کیفیت و دارای ریسک اطلاعاتی کمتر، رفتارهایی که منجر به تصمیمات احساسی سرمایه‌گذاران می‌شود را کاهش دهند.

باتوجه به اینکه همواره اقلام در پیچیدگی و دشواری گزارش‌های مالی نقش دارد، به تدوین کنندگان استانداردهای حسابرسی پیشنهاد می‌شود تا با لحاظ کردن کیفیت و الزامات افشای اقلام تعهدی در استانداردهای حسابداری، موجبات بهبود شفافیت و خوانایی گزارش‌گری مالی شرکت‌ها را مهیا سازند. همچنین سازمان حسابداری و حسابرسی با برگزاری و آموزش دوره‌های آئین رفتار حرفه‌ای، ارتقای سلامت اداری و توسعه رضایت شغلی حسابرسان که می‌تواند رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای توسط حسابرسان را بهبود بخشد، در دستورالعمل جامعه حسابداران رسمی قرار گیرد.

بر اساس نتایج فرضیه سوم مبنی بر اینکه شرایط علی با نقش میانجی مقوله محور کیفیت گزارشگری مالی و راهبرد بر پیامد تأثیر معناداری دارد، به مدیران شرکت‌ها و اعضای هیأت مدیره پیشنهاد می‌گردد با توجه به رعایت حقوق ذینفعان، از افراد سهامداران در جلسات دعوت به عمل آورند و شرایط پاسخدهی در راستای آگاهی سهامداران، افزایش دهند. همچنین مدیران در تفسیر محافظه کاری به محتوای استاندارد توجه بیشتری داشته و فقط شکل قراردادی استاندارد را مدنظر قرار ندهند با وضع قوانین و مقررات کنترلی مانع از استفاده نادرست از این خصوصیت کیفی در جهت تضییع منافع بهره‌وران از قبیل سرمایه‌گذاران شوند.

هم‌چنین بهتر است شرکت‌ها ساز و کاری را لحاظ نمایند که ارتباط میان اعضای کمیته حسابرسی، حسابرسی داخلی و حسابرسی مستقل تقویت گردد. چرا که این امر سبب افزایش کیفیت گزارشگری مالی خواهد شد و نقاط ضعف کنترل داخلی

۱۰ کد ویژگی‌های عملکردی شامل: توانایی مدیریت، پرداخت سود تقسیمی، کارایی سرمایه‌گذاری، عملکرد شرکت، سودآوری شرکت، پیش‌بینی سودآوری، هزینه‌های طرح و توسعه، محدودیت تأمین مالی، کارایی کمتر از حد، کارایی بیش‌ازحد می‌باشد.

۱۰ کد ویژگی‌های نظارتی شامل: دوگانگی نقش مدیرعامل، استقلال هیئت مدیره، اندازه هیئت مدیره، مالکیت نهادی، تمرکز مالکیت، حسابرس مستقل، بازار رقابتی محصول، استقلال کمیته حسابرسی، تنوع جنسیتی، کیفیت حسابرسی می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

استانداردهای حسابداری و تأثیر آن‌ها بر ویژگی‌های عملکردی، نظارتی و ساختاری شرکت‌ها همواره حائز اهمیت بوده است. کیفیت گزارشگری مالی یک ابزار مدیریتی به منظور بررسی، تأیید فعالیت‌های مرتبط با کیفیت و آزمون‌های مستقل و سیستماتیک در راستای تعیین اینکه آیا کیفیت فعالیت‌های مرتبط با نتایج شرکت با قوانین برنامه‌ریزی شده مطابقت دارد یا خیر، می‌باشد. هدف حسابداری و ارائه گزارشگری مالی به منظور پاسخ به خواسته‌های استفاده‌کنندگان در راستای تصمیم‌گیری بهتر است. صورت‌های مالی به عنوان ابزاری کارآمد در جهت انتقال اطلاعات به اشخاص به کار می‌رود و همین امر سبب می‌شود که کیفیت گزارشگری مالی مطلوب باشد. نتایج پژوهش برخی محققان نشان می‌دهد که کیفیت اطلاعات حسابداری به انطباق یا عدم انطباق با معیارهای خاص هدف مربوط به جنبه‌های موقت (مثلاً به موقع بودن اطلاعات) و جنبه‌های هزینه‌ای (مناسب بودن هزینه‌های ارزیابی کیفیت اطلاعات) مرتبط است؛ بر این اساس، دانشمندان روش‌های مختلفی را برای ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی ایجاد کرده‌اند که امکان ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی را بر اساس ویژگی‌های فوق اطلاعات حسابداری فراهم می‌کند (پرویدیوک^۱ و همکاران ۲۰۲۱).

بر اساس نتیجه فرضیه اول مبنی بر اینکه شرایط علی با نقش میانجی مقوله محور کیفیت گزارشگری مالی بر راهبرد تأثیر معناداری دارد به سازمان بورس اوراق بهادار تهران و تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری پیشنهاد می‌شود: ۱- قوانین لازم الاجرا به منظور استقرار سیستم کنترل داخلی و کمیته حسابرسی مستقل به منظور پیاده‌سازی و ارتقای سطح کیفیت گزارشگری مالی تصویب نمایند. ۲- برگزاری دوره‌های آموزشی کارکنان اعم از مالی و غیر مالی به منظور توسعه سطح کیفیت

¹- Pravdiuk, N., Bondarenko, V., Pokynchereda, V., & Timchenko, O

فهرست منابع

- به نحو مطلوبی شناسایی می‌شود و جهت رفع آن مدیران می‌توانند اقدامات موثرتری انجام دهند.
- باتوجه به دیدگاه عدالت اجتماعی و فردی، ایجاد تنوع جنسیتی در ساختار اعضای هیأت مدیره می‌تواند، به رفتار برابر با مردم و افزایش مشارکت گروه‌های ناراضی، به اتخاذ تصمیم‌گیری بهتر کمک نماید.
- بر اساس نتیجه فرضیه چهارم مبنی بر اینکه شرایط زمینه‌ای با نقش میانجی راهبرد بر پیامد تأثیر معناداری دارد، به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود در شرکت‌هایی سرمایه‌گذاری کنند که درصد مالکیت نهادی آن‌ها بالاست چون در این شرکت‌ها امکان رخداد تقلب کم شده و در نتیجه تجدید ارائه صورتهای مالی نیز کمتر می‌شود و مدیران نخواهند توانست در جهت منافع شخصی خود نگهداشت وجه نقد مازاد داشته باشند. همچنین به منظور اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری علاوه بر متغیرهای مالی، به میزان افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها نیز توجه نموده و آن را به عنوان عاملی اثرگذار در مدل‌های تصمیم‌گیری خود لحاظ نمایند و شرکت‌هایی را در اولویت قرار دهند که گزارشگری تعهد (مسئولیت) اجتماعی در سطح بالایی دارند.
- بر اساس نتیجه فرضیه پنجم مبنی بر اینکه شرایط مداخله‌گر با نقش میانجی راهبرد بر پیامد تأثیر معناداری دارد، پیشنهاد می‌شود که سازمان بورس اوراق بهادار، قوانین و مقرراتی را تصویب نمایند که شرکت‌ها به منظور کیفیت گزارشگری مالی طی سال‌های متمادی از وجود حسابرسان گوناگون به منظور حسابرسی صورتهای مالی بهره‌وری نمایند. همچنین سازمان بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نهاد نظارتی نیز پیشنهاد می‌شود که با وضع دستورالعمل‌هایی، زمینه لازم برای اعمال برخی سیاست‌های تشویقی در خصوص افشای بیشتر اطلاعات شرکت‌ها را مهیا سازد.
- باتوجه به اینکه احتمال تقارن اطلاعاتی میان مالکان و مدیران وجود دارد، اعضای هیأت مدیره بهتر است مکانیزم‌های نظارتی به منظور تعهدی که در قبال سهامداران دارند، طراحی و مستقر نمایند. کمیته حسابرسی اثربخش، به عنوان یک عامل تعیین‌کننده در روند گزارشگری مالی، موجب افزایش اعتبار صورتهای مالی می‌شود.
- نتایج پژوهش حاضر با نتایج تحقیقات خارجی سبرینا و همکاران (۲۰۲۳)، دوجیبا و همکاران (۲۰۲۲)، عبدا... و توریسوی (۲۰۲۰)، جاراوا و دیگران (۲۰۲۰)، تران و همکاران (۲۰۱۹)، اوزیل و اوتا (۲۰۱۹) و تحقیقات داخلی طاهری نیا و همکاران (۱۴۰۱)، اسکندری و میرزائی نیگجه (۱۴۰۱)، خوش خلق و طالب نیا (۱۴۰۰)، ذاکری و فیلسرایبی (۱۳۹۹) مطابقت دارد.
- اسکندری، علیرضا، & میرزائی نیگجه، فرشته. (۱۴۰۱). بررسی نقش میانجی کیفیت گزارشگری مالی بر ارتباط بین رقابت بازار محصول و کیفیت پیش بینی تحلیل مالی. چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۵(۶۷)، ۱۳۸-۱۵۰.
- پورحیدری، امید، & فروغی، عارف. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر نفوذ مدیرعامل بر کیفیت افشای اطلاعات حسابداری. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۶(۶۱)، ۲۷-۵۳.
- پیری، پرویز؛ دیدار، حمزه & خدایاریگانه، سیمنا. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر توانایی مدیریت بر کیفیت گزارشگری مالی در طول چرخه عمر شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۶(۳)، ۹۹-۱۱۸.
- حاجیهها، زهره؛ چناری، حسن. (۱۴۰۲). تأثیر قابلیت مقایسه حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی با تأکید بر کیفیت حسابرسی. قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری و حسابرسی، ۲(۵)، ۸۷-۱۰۶.
- خواجهوی، شکراله؛ بایزیدی، انور؛ جبارزاده کنگرلوپی، سعید، (۱۳۹۱). بررسی تطبیقی کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های درمانده و غیر درمانده مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری خورشید، سامان؛ کامیابی، یحیی؛ خلیل پور، مهدی. (۱۴۰۱). تأثیر مدیریت استانداردهای حسابداری، کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی بر ارزش آفرینی شرکتها. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۱(۴۲)، ۱۰۷-۱۲۰.
- خوش خلق، ایرج؛ طالب نیا، قدرت الله (۱۴۰۰). تبیین اثر مفاهیم گزارشگری مالی بر سطح افشای ریسک در گزارشگری مالی سالانه در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه دانش سرمایه‌گذاری، ۱۰(۳۸)، ۴۵۵-۴۷۳.
- ذاکری، جواد؛ فیلسرایبی، مهدی (۱۳۹۹). تأثیر کمیته حسابرسی و کمیته هیئت مدیره بر لحن گزارشگری مالی، فصلنامه پژوهش‌های معاصر در علوم مدیریت و حسابداری، ۲(۶)، ۷۸-۱۰۰.
- طاهری نیا، مسعود؛ مسلمی، آذر؛ واشقانی فراهانی، طیبیه (۱۴۰۱). مطالعه تأثیر ضعف کنترل داخلی بر ریسک گزارشگری مالی متقلبان با تأکید بر نقش تعدیلی ویژگی‌های مدیریت، فصلنامه دانش حسابرسی، ۲۲(۱)، ۳۲۰-۳۴۲.

- estimation errors, *Account. Rev.*, Vol. 77, No.1, PP :35-59.
- Delgado-Domonkos, L., & Zeng, A.-M. (2023). Reporting quality, stock market integration, and investment efficiency in Latin America. *Borsa Istanbul Review*. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.bir.2023.01.012>.
- Dobija, D., Hryckiewicz, A., Zaman, M., & Puławska, K. (2022). Critical mass and voice: Board gender diversity and financial reporting quality. *European Management Journal*, 40(1), 29-44.
- Drake, L. M. Simper, R. (2004), The economics of managerialism and the drive for efficiency in policing, *Managerial and Decision Economics*, Vol. 25, PP: 509- 523.
- Financial Accounting Standards Board. (1978). Statement of Financial Accounting Concepts No. 1: Objectives of financial reporting by business enterprises. Financial Accounting Standards Board.
- Florou, A., Morricone, S., & Pope, P. F. (2020). Proactive financial reporting enforcement: Audit fees and financial reporting quality effects. *The Accounting Review*, 95(2), 167-197.
- Gul, F. A. & Leung, S. (2004), Board Leadership, Outside Directors Expertise and Voluntary Corporate Disclosures, *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 23, No.5, PP :351-379.
- Jarva, Henry; Lodh, Suman; Nandy, Monomita and Ojala, Hannu, (2019), Has Financial Reporting Quality Converged Under IFRS? International Differences in Conditional Conservatism. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3505282> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3505282>
- Jenson, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*, 3(4), 305-360.
- Jensen, M.C.(1986), Agency costs of free cash flow, corporate finance, and takeovers, *Am. Econ. Rev.*, Vol. 76, No.2, PP :323-329.
- Jensen, M. P., Karoly, P., & Braver, S. (1986). The measurement of clinical pain intensity: a comparison of six methods. *Pain*, 27(1), 117-126.
- Kaawaase, T.K., Nairuba, C., Akankunda, B. & Bananuka, J. (2021), "Corporate governance, internal audit quality and financial reporting quality of financial institutions", *Asian Journal of Accounting Research*, Vol. 6 No. 3, pp. 348-366. <https://doi.org/10.1108/AJAR-11-2020-0117>.
- Kareem Al Ani, M. (2021). Corporate social responsibility disclosure and financial reporting quality: Evidence from Gulf Cooperation Council countries. *Borsa Istanbul Review*, 21, S25-S37. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.bir.2021.01.006>
- Kim, P.S.(2009), Enhancing public accountability for developing countries: Major constraints and strategies, Vol. 68, No.1, PP : 89-100.
- Koo, D. S., Ramalingegowda, S., & Yu, Y. (2017). The effect of financial reporting quality on corporate
- کردستانی، غلامرضا و رحیمی، مصطفی (۱۳۹۰) بررسی عوامل تعیین کننده انتخاب سطح کیفیت گزارشگری مالی و اثرات اقتصادی آن در بازار سرمایه، فصلنامه دانش (۱) 67-91: حسابداری مالی،
- کیانی، آیدین و آقایی، محمدعلی. (۱۳۹۵). ارزیابی سودمندی معیارهای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی بر رشد آتی در فرآیند چرخه حیات شرکتها. پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی ۱۴۳-۱۷۲، ۵ (۲)
- مهرانی، ساسان؛ نوروزی، سونا. (۱۳۹۴). بررسی اثر حاکمیت شرکتی بر ارتباط بین ارزش شرکت و مدیریت سود. دانش حسابداری مالی، ۲(۳)، ۱۰۵-۱۲۲.
- هدایتی‌پور، مرضیه؛ نصیرزاده، فرزانه. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین مدل‌های کیفیت گزارشگری مالی، زمانبندی تعهدات، کارایی و عدم کارایی سرمایه‌گذاری. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۵(۵۸)، ۷۹-۱۰۵
- Abdullah, H., & Tursoy, T. (2019). Capital structure and firm performance: evidence of Germany under IFRS adoption. *Review of Managerial Science*. doi:10.1007/s11846-019-00344-5
- Åberg, C. Bankewitz, M ; Knockaert, M. (2019), Service tasks of board of directors:A literature review and research agenda in an era of new governance practices, *European Management Journal*, , Vol. 37, No.5, PP: 648-663.
- Adams, R. B. Hermalin, B. E.& Weisbach, M. (2010), The role of boards of directors in corporate governance: A conceptual framework and survey, *Journal of Economic Literature*, Vol. 48, No.1, PP:58-107.
- Akeju, J. B., & Babatunde, A. A. (2017). Corporate governance and financial reporting quality in Nigeria. *International Journal of Information Research and Review*, 4(2), 3749-3753.
- Al-ahdal, W. M., & Hashim, H. A. (2022). Impact of audit committee characteristics and external audit quality on firm performance: evidence from India. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 22(2), 424-445.
- Al-Shaer, H. (2020). Sustainability reporting quality and post-audit financial reporting quality: Empirical evidence from the UK. *Business Strategy and the Environment*, 29(6), 2355-2373.
- Biddle, G., Gilles, H., & Verdi, R. (2009). How Does Financial Reporting Quality Relate to Investment Efficiency? *Journal of Accounting and Economics*, 48: 112-131.
- Brandt, M., Brav, A., Graham, J., & Kumar, A. (2010). The Idiosyncratic Volatility Puzzle: Time Trend or Speculative Episodes? *Review of Financial Studies*, 23(2), 863-899.
- Bushman, R.M., Smith, A.J. (2001). Financial accounting information and corporate governance. *Journal of Accounting and Economics*, 32, 237-333.
- Dechow, P.M. Dichev, I.D. (2002), The quality of accruals and earnings: the role of accrual

- practices. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 13(1), 499-515.
- Sebrina, N., Taqwa, S., Afriyenti, M., & Septiari, D. (2023). Analysis of sustainability reporting quality and corporate social responsibility on companies listed on the Indonesia stock exchange. *Cogent Business & Management*, 10(1), 2157975.
- Strauss, A. (1987) *Qualitative Analysis for Social Scientists*. New York: Cambridge University Press
- Strauss, A. L. & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Tran, T., Ha, X., Le, T & Nguyen, N. (2019). Factors affecting IFRS adoption in listed companies: Evidence from Vietnam. *Management Science Letters*, 9(13), 2169-2180.
- Veladar, B; Bašić, M; Kapic, J. (2014), Performance measurement in public sector of transition countries, *Busin. Syst. Res* Vol. 5, No. 2, PP:72-83.
- Vitolla, F; Salvi, A; Raimo, N; Petruzzella, F & Rubino, M. (2020). The impact on the cost of equity capital in the effects of integrated reporting quality [https://doi.org/10.1002/bse.2384]. *Business Strategy and the Environment*, 29(2), 519-529. https://doi.org/https://doi.org/10.1002/bse.2384.
- Xu, H ; Dao, M ; & Sun, H. (2022). Corporate site visits and financial report quality. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 33(3), 163-188
- Yoon, B; Chung, Y. (2018), The effects of corporate social responsibility on firm performance: a stakeholder approach, *J. Hosp. Tour. Manag.*, 37, PP:89-96 .
- Yusran, I. N. (2023). Determinants of the quality of financial reports. *International Journal of Professional Business Review: Int. J. Prof. Bus. Rev.*, 8(3), 11.
- dividend policy. *Review of Accounting Studies*, 22, 753-790.
- Leverly, J. T. & Grace, M.F. (2011) , Dupes or Incompetents? An Examination of Management's Impact on Firm Distress , *Journal of Risk and Insurance*, Vol. 79, No. 3, PP:751-783.
- Lu, J., Liu, Y., Krishnan, S., & Yu, X. (2022). Financial controller turnover: An early warning sign of deteriorating financial reporting quality. *Accounting & Finance*.
- Myers, S.C. (1984), The capital structure puzzle, *Finance*, Vol. 39, No. 3, PP:574-592.
- Myers, S.C., (1977). Determinants of corporate borrowing. *Journal of Financial Economics*, 5, 147-175.
- Myers, S.C. Majluf, N.S. (1984), Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have, *Financ. Econ*, Vol. 13, No. 2, PP: 187-221.
- Martin, J. Spano, A. (2015), From performance management to strategic local government leadership: lessons from different cultural settings, *Publ. Money Manage*, Vol. 35, No. 4, PP: 303-310.
- Ozili, P. and Outa, E. (2019), "Bank earnings smoothing during mandatory IFRS adoption in Nigeria", *African Journal of Economic and Management Studies*, Vol. 10 No. 1, pp. 32-47. https://doi.org/10.1108/AJEMS-10-2017-0266
- Pan, L. H. Lin, C. T. Lee, S. C. Ho, K.C. (2015), Information ratings and capital structure, *Corp. Financ.*, 31, PP: 17-32.
- Pravdiuk, N., Bondarenko, V., Pokynchereda, V., & Timchenko, O. (2021). Quality of financial reporting of the enterprise: Evaluation methodology. *European Journal of Sustainable Development*, 10(2), 113-113.
- Price, J.M. & Sun, W. (2017), Doing good and doing bad: the impact of corporate social responsibility and irresponsibility on firm performance, *J. Bus. Res.*, 80, PP: 82-97 .
- Rajib, S. U., Adhikari, P., Hoque, M., & Akter, M. (2019). Institutionalisation of the cash basis International Public Sector Accounting Standard in the central government of Bangladesh: An example of delay and resistance. *Journal of Accounting in Emerging Economies*.
- Reck, J.L. (2001), The usefulness of financial and nonfinancial performance information in resource allocation decisions, *J. Account. Public Policy*, Vol. 20, No. 1, PP:45-71.
- Ritter, J.R. & Welch, I. (2002), A review of ipo activity, pricing, and allocations, *The Journal of Finance*, Vol. 57, No. 4, PP:1795-1828.
- Roychowdhury, S., Shroff, N., & Verdi, R. S. (2019). The effects of financial reporting and disclosure on corporate investment: A review. *Journal of Accounting and Economics*, 68(2-3), 101246.
- Saleh, M. M. A., Jawabreh, O., & Abu-Eker, E. F. M. (2023). Factors of applying creative accounting and its impact on the quality of financial statements in Jordanian hotels, sustainable

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 15/ No. 57/ Spring 2025

Explanation of the model for evaluating the quality of financial reporting

Hajiebrahim Nakhaei

Ph.D Student, Department of Accounting, Zahedan Branch, Islamic Azad University, Zahedan, Iran

Mohammad Hossein Ranjbar

Associate Professor, Department of Accounting and Finance, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

(Corresponding author)

Mhranjbar54@iauba.ac.ir

Alireza Momeni

Assistant Professor, Department of Accounting, Payam Nour University, Tehran, Iran

Hossein Badiei

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Economics and Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Badiei@iau.ac.ir

Abstract

The possibility of fraud or mistakes in accounting and financial reporting processes or non-compliance with financial reporting standards reduces public trust and increases the level of investment risk. Based on this, the various stakeholders of the capital market pay special attention to the quality of financial reporting. Considering the importance of the subject, this research was conducted with the aim of providing a qualitative model of financial reporting based on structural, supervisory and functional components and using the Grounded Theory method with an in-depth interview of 12 experts in the field of finance and investment. In this way, first, using snowball sampling and based on the opinion of experts, the categories under the title of causal conditions, intervention conditions, contextual conditions, and strategic factors and consequences were analyzed using Max Kuda software, and suitable model variables were identified. The results showed management ability, dividend payment, and investment efficiency, dual role of the CEO, independence and size of the board of directors, institutional ownership and concentration of ownership, independent auditor, competitive product market, audit committee independence, financial leverage, long-term debt, social responsibility and type of ownership. The most effective components are on the quality of financial reporting.

Keywords: functional components, structural components, regulatory components, financial reporting quality

